

A szentmise

A szentmise szó eredete: Az áldás utáni „Ite, missa est!” elbocsátásból (mitto-mittere-missio=küldök-küldeni-küldetés latin szavakból) származik.

A szentmise további elnevezései: Az Úr vacsorája, kenyértörés, Eukarisztia (hálaadás).

A Szentmise rövid története

A szentmise alapítását a szentírási szövegek (*Mt, Mk, Lk, 1Kor 11,20*) Jézus utolsó vacsoráján beszélnek el, amikor meghagyta apostolainak, hogy az ő emlékezetét őrizzék vele. Lényeges szertartása volt mindig a dicsőítés és hálaadás, továbbá a kenyér megtörése és odanyújtása ezekkel a szavakkal: ***Vegyétek és egyétek, ez az én testem. A bornál pedig: Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, az új és örök szövetségé, amely értetek és sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.***

A *1Kor 11*-ből tudjuk, hogy sok helyen szeretetlakoma is kapcsolódott hozzá, de az 1. sz. végén már kimondottan imádságos, istentiszteleti összejövétel, azaz valódi Eukarisztia.

Ahogy az ünneplés elszakadt a lakomától, úgy lassan az esti időszakot is megváltoztatták, és már az 1. sz. végéről vannak emlékeink reggeli összejövételről. 110. körül ifj. Plinius levele is ezt említi. A reggeli szertartásban kifejezésre jutott a feltámadt Krisztusra való emlékezés, akit jelképesen Napnak, világosságnak neveztek. Őrá emlékeztek azzal is, hogy a hét első napján, vasárnap gyűltek össze kenyértörésre.

Az ünneplést a zsidó hagyománynak megfelelően szentírásolvasás vezette be, melyhez többnyire magyarázatot fűztek. Az ünnepi szentmise legrégebbi szertartását 150 körül Szent *Jusztinosz* írta le. A 4. században az Egyház szabadságának elnyerése után az ünnepélyesség még nagyobb lett, s elkezdődött az imák rögzítése is. A tridenti zsinat után V. *Pius* pápa a Római Missakönyvet (*Missale Romanum*) az egész nyugati egyház számára kötelezővé tette. Igazi megújulást hozott a II. Vatikáni Zsinat (1962-65) a népnyelv bevezetésével.

A SZENTMISE RÉSZEI

Bevezető szertartás

Kezdő ének (Introitus) *(állva)*

közben a pap / és az asszisztencia / bevonul az oltárhoz

Köszöntés *(állva)*

-keresztvetés

-pap köszöntő szavai (többféle módon)

Bűnbánati szertartás *(állva)*

-a pap bűnbánatra hívó szavai,

-bűnbánati ima (többféle változata van)

Uram irgalmazz!-ének (Kyrie) *(állva)*

Dicsőség / a magasságban Istennek.../ -ének (Gloria) *(állva)*

régen csak karácsonykor, jelenleg az ünnepi és a vasárnapi szentmisékben énekeljük (advent és nagyböjt kivételével)

Könyörgés (Collecta) *(állva)*

Az ünnep, a nap főkönyörgése; összefoglalja az ünnep vagy az ünnepelt hittitok lényegét; a pap kitárt karral imádkozza

Az Ige liturgiája

Az olvasmányrendről: a hétköznapi olvasmányok 2 évenként (I.: páratlan év, II.: páros év), a vasárnapi olvasmányok 3 évenként (A, B, C év) ismétlődnek. Az evangéliumot A évben: Szent Máté, B évben: Szent Márk, C évben: Szent Lukács könyvéből vesszük. Ezekhez illeszkedik az olvasmány és a szentlecke. A hétköznapi szentmisékben az egyik évben ószövetségi, a másikban újszövetségi szentleckét követ minden évben a folyamatosan olvasott Mk, Mt, Jn, Lk evangélium.

Olvasmány *(ülve)*

A szentmise első felolvasott szentírási része, általában ószövetségi.

Válaszos zsoltár *(ülve)*

Zsoltárének, mely tartalmában, témájában kapcsolódik a szentmise többi szentírási részéhez is. Egy zsoltárverset refrénként közösen ismétlünk belőle.

Szentlecke *(ülve)*

Az evangélium előtt olvasott újszövetségi szentírási rész, ált. a levelekből.

Szekvencia *(állva)*

Himnusz-jellegű ének. Az adott ünnep tartalmát, lényegét énekli meg művészi módon. (Húsvétkor, Pünkösdkor, Úrnapján énekeljük.)

Alleluja – ének *(állva)*

(Nagybőjtben: elmarad, „csak” evangélium előtti vers)

Héber: hallelujah, jelentése: „Dicsérjétek az Urat!” Az öröm és a hála kifejezése. Különféle dallamokon énekelt alleluják között egy-egy evangéliumi vers hangzik el.

Evangélium *(állva)*

Az Igeliturgia csúcspontja. Valamelyik (4) evangéliumi könyvből a szentmisében felolvasott részlet. Ünnepeken az adott ünnephez kapcsolódik.

Szentbeszéd (Homília) *(ülve)*

A szentmisében a pap beszéde az evangélium után. Az evangéliumi örömhír hirdetése és a szentírási vagy miseszövegek magyarázata Isten népe számára.

Hitvallás (Credo) *(állva)*

A Szentháromság Egy Istenbe vetett hitünk ünnepélyes megvallása vasárnapokon és főünnepeken. (Apostoli hitvallás - rövidebb, Nicea-konstantinápolyi hitvallás - hosszabb.)

Hívek könyörgése *(állva)*

A hívek közös könyörgése, imádsága, a helyi közösség aktuális kéréseit tartalmazza. A miséző pap vezeti be és zárja le. A felolvasott 4-6 kérésre a hívők ált. a „kérünk téged, hallgass meg minket” szavakkal válaszolnak.

Az áldozat liturgiája

Felajánlás *(ülve)*

-áldozati adományok előkészítése

-felajánlási körmenet, közben ének (offertorium)

-a pap felajánló imádsága az adományok (kenyér és bor) felett

Felajánlási könyörgés (secreta) *(ülve)*

Ez a szentmise 2. könyörgése, de nem hangzik el előtte a „Könyörögjünk!” felszólítás. A pap kitárt karral imádkozza.

Szent vagy (SANCTUS) *(ülve)*

Istent magasztaló imádság, az angyalok énekét idézi (Iz 6,3). Minden szentmisében elhangzik.

A szentmise alapításának elbeszélése (consecratio, átváltoztatás) *(térdelve, vagy aki nem tud, állva)*

Jézus az utolsó vacsorán elhangzott szavaival és cselekedetével jelenvalóvá válik az Ő áldozata: a kenyér Jézus Testévé, a bor Jézus Vérévé lényegül át.

-közbenjáró imák

-záró dicsőítés: a kánon a Szentháromság dicsőítésével ér véget (Őáltala, ővele és őbenne)

A szentáldozásra többféle imádság készít elő minket:

Miatyánk (Pater noster) *(állva)*

Az áldozás szertartása ezzel az ünnepélyes és különleges imádsággal kezdődik. Jézus tanította az apostoloknak (Mt 6,9-13).

Béke-rítus *(állva)*

Először a miséző pap imádkozik a békéért, majd köszönti a népet, majd következik a béke átadása: a mellettünk állókkal kezet fogunk.

Isten Báránya (Agnus Dei) *(térdelve, vagy aki nem tud, állva)*

Izajás próféta, Keresztelő Szent János és Szent Pál apostol szavait (Iz, 53,7; Jn 1,29; 1Kor 5,7) idézi. A kenyértörés és Szent Test és Vér egyesítése alatt énekeljük. Minden szentmisében elhangzik.

Áldozás/Áldozási Ének (communio) *(körmenet / ülve)*

Először a pap(ság) áldozik, majd a jelenlévőknek is kiosztják az Eukarisztiát. A legősibb áldozási ének: „Ízleljétek és lássátok...!” (33. zsoltár)

Áldozás utáni csend *(ülve)*

Ugyanolyan fontos, mint a közös imádságok. Ezek a Jézussal való együttlétünk legszebb és legmeghittebb percei.

Áldozás utáni könyörgés (oratio post communionem v. postcommunio) *(ülve)*

Ebben a könyörgésben a pap a szentáldozás gyümölcseit kéri a megáldozottak számára.

Befejező szertartás

Köszöntés/Áldás (benedictio) *(állva)*

A Szentháromság Egy Isten nevében kapunk áldást a paptól. Ünnepélyesebb és hosszabb forma esetén az áldásokra (3db) Ámen-nel felelünk.

Elbocsátás (Ite, missa est!) *(állva)*

A templomból kilépve nem befejeződik valami, hanem elkezdődik: a Jézussal töltött idő megváltoztat és arra indít, hogy a világban is mindent Ővele együtt tegyünk, az Ő örömét és Isten szeretetét adjuk át másoknak is!

Forrás: <https://erdokertes.vaciegyszazmegye.hu/a-szentmise-reszei/>

A keresztvetés

A templomba való belépésünk - ünneplő öltözetünkben - már egyfajta hitvallás. Akik látják, hová és hogyan igyekszünk, azok számára valamiképpen megvallottuk, hogy hívő emberek vagyunk. Miután megérkeztünk a templomba, első dolgunk, hogy szenteltvízzel keresztet vetünk magunkra. A keresztvetés ugyancsak hitvallás. Kifejezem vele, hogy hiszek a Szentháromság egy Istenben: az Atyában, a Fiúban és a Szentlélekben. Ahogyan a keresztet megrajzolom magamon, azzal kifejezi hitem komolyságát is. A keresztvetés külső formája ugyanis a következő: lapos jobb tenyérrel a homlokunktól a mellünkig, majd a bal válltól a jobb vállig rajzoljuk meg a keresztet. Ez a mozdulatsor megfontoltságot igényel. Ha ennél „szűkebben” vetem a keresztet, ráadásul olyan gyorsasággal, hogy a másik azt hiszi, csak vakarózom, akkor keresztvetésem inkább paródiába torkollik, mintsem hitvallásba. Az a 3-4 másodperc, amit egy keresztvetés igényel, senki életét sem rövidíti meg, sőt, inkább mélyíti hitét.

A templomba való belépés után szenteltvízzel vetünk keresztet. A szenteltvíz szentelmény. Ókori pogány szokásból vette át a kereszténység, melyben a vizet tisztulási és engesztelési célra használták. A kereszténységben legnagyobb jelentősége a keresztelés szentségénél van. Valahányszor szenteltvizet hintünk magunkra, a kereszttségünkre emlékezünk, és bűnbánatunkat fejezzük ki. Így lépünk be Isten házába: tudatában annak, hogy bűnösök vagyunk, mégis a szent Isten elé szeretnénk járulni. Egyszersmind megvalljuk, hogy hisszük a Szentháromság egy Istent. Kifelé menet azonban már nincs jelentősége a szenteltvízzel való keresztvetésnek. Ez a templomba belépés cselekményéhez tartozik.

Forrás: <https://www.martinus.hu/lelkiseg/liturgia>

Videó-anyag:

<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=Fm50nfacS8w&t=164s>

<https://www.youtube.com/watch?v=Fm50nfacS8w&list=PLgzJJPmOUSVi7Z5-kSBsLvJBgpdsN8MmZ&index=2>

<https://www.youtube.com/watch?v=AiXDHFeZ1cI&list=PLgzJJPmOUSVi7Z5-kSBsLvJBgpdsN8MmZ&index=6>

<https://www.youtube.com/watch?v=bI8vSw5rR74&list=PLgzJJPmOUSVi7Z5-kSBsLvJBgpdsN8MmZ&index=8>

<https://www.youtube.com/watch?v=Vnzxz0AFSZg&list=PLgzJJPmOUSVi7Z5-kSBsLvJBgpdsN8MmZ&index=9>

<https://www.youtube.com/watch?v=QHDhIx3rAFA&list=PLgzJJPmOUSVi7Z5-kSBsLvJBgpdsN8MmZ&index=10>

<https://www.youtube.com/watch?v=gAecxOchlLE&list=PLgzJJPmOUSVi7Z5-kSBsLvJBgpdsN8MmZ&index=11>